

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

<i>Шевцова О. Й., Потій А. Д.</i> КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ	3
<i>Васильєва Т. А., Афанасьєва О. Б.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО РИНКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ В УКРАЇНІ	7
<i>Коваленко В. В., Шепель Є. В.</i> МОНЕТАРНІ ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ ІНФЛЯЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ	11
<i>Гойхман М. І.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	18
<i>Баріда Н. П.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ГРОШОВОЇ ЕМІСІЇ У ТРАНСМІСІЙНОМУ МЕХАНІЗМІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ	22
<i>Губарева І. О.</i> ОЦІНКА БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА КРАЇН – ЧЛЕНІВ ЄС У ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ	26
<i>Огородня Е. Н.</i> ФОРМИРОВАНИЕ МОНЕТАРНОЙ ПОЛИТИКИ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ	30
<i>Леонов С. В., Богма С. Д.</i> ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	35

РОЗДІЛ 2. БАНКІВСЬКА СПРАВА

<i>Циганюк Д. Л., Гланич В. Н.</i> МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	40
<i>Чернявський І. Б.</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ КІЛЬКОСТІ ЦЕНТРІВ САМООБСЛУГОВУВАННЯ БАНКУ В РЕГІОНІ	45
<i>Шульженко Г. М.</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ БАНКУ НА ОСНОВІ МЕРЕЖЕВОГО ПЛАНУВАННЯ	50
<i>Радченко О. В., Бойченко В. М.</i> АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	59
<i>Д'яконова І. І., Мірошниченко Г. О.</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	62

Малиш Г. А. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ ФІЛІАЛЬНОЇ МЕРЕЖИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ	67
Ткаченко О. О. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ	71
Красюк І. В. СУКУПНА ВАРТІСТЬ БАНКУ З УРАХУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ	75

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ФІСКАЛЬНО-БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Антонов М. С. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОКАЗНИКІВ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ.....	81
Фролов С. М. БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПРОЄКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА.....	86
Шевченко Н. В., Есманов О. М. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	89
Абакуменко О. В., Воронцова А. С. СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	94
Лук'яненко І. Г., Височина А. В. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ	98

РОЗДІЛ 4. ФОНДОВИЙ, ФІНАНСОВИЙ І ТОВАРНІЙ РИНКИ

Діденко І. В. НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ, ЙОГО РОЛІ ТА МІСЦЯ В СТРУКТУРІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	102
Кривич Я. М., Д'яконов К. М. РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	107
Сокол С. В. ПЛАТІЖЕСПОСОБНОСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНИИ В РАЗРЕЗЕ ЇЇ ФІНАНСОВОЇ УСТОЙЧИВОСТІ.....	110

РОЗДІЛ 5. ПРИКЛАДНІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Михайлова Л. І., Соколенко Л. Ф. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВО-ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ	115
Азаренкова Г. М., Шляпкіна К. О., Рудюк І. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗОВНІШНЬОГО ФІНАНСУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	118
Афанасьєв Б. В. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	122
Горяєва В. І., Сапожнікова М. В. МІКРОФІНАНСУВАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	126

УДК 336.719

*Д. Л. Циганюк, канд. екон. наук, доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”;
В. Н. Гланц, канд. екон. наук*

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

У статті розглянуто ключові принципи організації ефективної системи забезпечення стабільності розвитку банківських систем країн світу. Проаналізовано досвід країн Європи та світу в питаннях створення стабілізаційних фондів та фондів порятунку. Розглянуто механізми квазіфіскального навантаження на банки з метою автономізації існування системи захисту банківської системи від дестабілізації. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення існуючої в Україні системи підтримки стабільності банківської системи.

Ключові слова: стабільність банківської системи, банки, стабілізаційний фонд, банківське регулювання.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток банківської системи України є досить складним. Дестабілізація валютного ринку із майже двократною девальвацією української гривні, погіршення якості кредитних портфелів через військові дії в Донецькій та Луганській областях, відтік депозитів з українських банків призвели до того, що за 2014 рік (в основному червень-жовтень) ліцензію на здійснення банківської діяльності втратили 15 банків. Українська банківська система зробила небагато висновків з кризи 2008–2009 рр. Окремі банки змогли наростити капітал та очистити власні активи, інші були змушені шукати підтримки держави, треті зробили ставку на розвиток інноваційних технологій та інтернет-банкінг, але переважна більшість зберегла хронічні проблеми і у 2014 році, зустрівшись з проблемами ліквідності, дестабілізації банківської системи. На сьогодні банківська система України стоїть перед серйозним екзаменом на стійкість до внутрішніх та зовнішніх проблем, особливо зважаючи на те, що країна взяла на себе ряд зобов'язань перед Європейським Союзом, а тому повинна переймати європейські підходи до ведення бізнесу, у тому числі й банківського.

Аналіз останніх досліджень та публікацій та невирішені раніше частини проблеми. Питаннями наукового обґрунтування стійкості банківських систем займалися такі зарубіжні вчені, як Дж. Біккер, Дж. Вілсон, А. Деміргук-Кунт, Н. Інакура, Л. Коул, К. Кеннет, Е. Мамацакіс та інші. У вітчизняній науці вагомий вклад у розвиток проблематики забезпечення стійкості банківської системи зробили О. І. Барановський, Т. А. Васильєва, Е. Е. Галієв, В. М. Геєць, І. Б. Івасів, М. І. Савлук тощо.

Втім невирішеною залишається проблема ефективної організації захисних механізмів в банківській системі, які б дали змогу забезпечити стійкість банківського сектора до внутрішніх та зовнішніх шоків. Зважаючи на те, що Україна взяла курс на євроінтеграцію, слід розглянути досвід європейських країн з організації захисту банківських систем.

Таким чином, **метою статті** є аналіз європейського досвіду організації системи забезпечення фінансової стійкості банківської системи та перспективи його застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Однією з особливостей ведення банківського бізнесу в Європейському Союзі є активна транскордонна міграція банківського капіталу. В окремих краї-

нах Європейського Союзу частка іноземного капіталу в банківській системі перевищує 80 %. З одного боку, активна взаємна інтеграція банківських систем Європейського Союзу полегшила транскордонний рух товарів, послуг та людей, а з іншого боку – розширення географії діяльності за межі країни походження погіршує якість контролю за такими банками. Проте, на думку керуючого банку Англії Мервіна Кінга, “банки є міжнародними в житті, але національними при смерті”, тобто при виникненні загрози своєму існуванню найбільше страждає від реалізованих ризиків банківська система країни, звідки походить такий банк.

Як свідчать дослідження європейських вчених [3, 5, 7, 8], європейська банківська система потребує побудови міцної системи захисту від шоків. При цьому увага концентрується на тому факті, що слабка банківська система шкодить національній бюджетній системі і навпаки – проблеми у бюджетній сфері негативно відображаються на стійкості банківської системи [4]. З огляду на це найбільш оптимальною для Європейського Союзу є побудова наднаціональної системи захисту фінансової стійкості банківської системи, яка б не була чутливою до фіскальних суверенних ризиків.

У будь-якому випадку найбільшої ефективності система захисту стійкості банківської системи досягається, коли фіскальна слабкість не загрожує стабільності банківської системи. Це вимагає кроків у двох напрямках: стимулювати банки до диверсифікації їх суверенного ризику (шляхом встановлення оптимальної системи лімітів суверенного боргу) та посилити фіскальну позицію держави, щоб не допустити виникнення необхідності для уряду у пошуку непрямого фінансування державних витрат банками.

Загалом існують три традиційні методи роботи з банкрутуючими банками: ліквідація з виплатою депозитів, поглинання з державною підтримкою, пряма державна підтримка. Для побудови дійсно ефективної системи захисту банківської системи від кризових явищ слід напрацювати певні принципи:

- 1) перевага повинна надаватися заходам приватного сектора. Коли банк починає відчувати певні фінансові проблеми, саме приватний сектор повинен надавати допомогу в першу чергу. Це може бути зроблено шляхом рекапіталізації банку його акціонерами або кредиторами або шляхом поглинання іншим банком без державної участі;
- 2) достатнє географічне покриття. Система забезпечення стабільності банківської системи

повинна покривати ту ж саму географію, що і основна частина банківських активів. Таким чином, якщо місцеві банки не мають суттєвих активів за кордоном, то система забезпечення фінансової стійкості повинна покривати тільки внутрішні активи банківської системи;

- 3) принцип мінімізації витрат на порятунок банку. Тобто кошти фондів порятунку повинні використовуватися в останню чергу, за винятком випадків, коли банкрутство банку несе в собі системний ризик;
- 4) фонди порятунку повинні формуватися за рахунок приватних банків. Основним джерелом наповнення фондів порятунку мають бути спеціальні відрахування застрахованих приватних банків. І саме такі фонди порятунку мають забезпечувати стабільність банківської системи;
- 5) фіскальний захист. Кризи, що виникають в банківському секторі, є природними та мають макроекономічну природу. Вони виникають внаслідок колапсу ринку активів та економічного спаду. З огляду на це у випадку нестачі власних фінансових резервів фонди порятунку повинні мати державні гарантії для забезпечення власної кредитоспроможності;
- 6) оперативне прийняття рішень. Швидка реакція на загрози банківському сектору є ключовим елементом антикризового управління банківською системою. Велика кількість фондів порятунку може спричинити конфлікт інтересів, даний міжвідомчий конфлікт буде спостерігатися навіть у тому випадку, коли існує всього 2 фонди – фонд страхування депозитів та фонд порятунку банків. Один же фонд, який поєднуватиме і функцію страхування депозитів, і функцію порятунку банків, здатний приймати рішення набагато швидше, а тому і працюватиме ефективніше;
- 7) ефективне та прозоре державне управління. Даний принцип дуже важливий з точки зору довіри до банківського сектора. Підзвітність органів страхування депозитів та порятунку банків органам державної влади (чи то уряду, чи то парламенту) свідчитиме про постійний державний контроль за недопущенням зловживань у даній сфері.

Системи страхування депозитів створені у більшості розвинених країн, включаючи практично всі країни Європейського Союзу та Сполучені Штати Америки. Окрім цього, дані інституції виконують функції фонду порятунку, забезпечуючи фінансову підтримку банкам, які мають проблеми з ліквідністю і крах яких може загрожувати стабільності всієї банківської системи. У Сполуче-

них штатах Америки це Федеральна корпорація страхування депозитів, яка опікується як малими, так і великими банками. У Європейському Союзі таку функцію на рівні країн виконують локальні інститути страхування депозитів. Втім слід зазначити, що назріла необхідність створення наднаціональної структури, яка б виконувала функцію порятунку банків, делегувавши дані повноваження від Європейського центрального банку (ЄЦБ). На сьогодні у Європейському Союзі ЄЦБ виконує функцію кредитора останньої інстанції, причому дана функція виконується не тільки по відношенню до великих транснаціональних банків, а й по відношенню до урядів окремих країн. На нашу думку, це створює додаткові ризики і надмірне навантаження на ЄЦБ, відволікаючи його від виконання своєї основної функції – забезпечення цінової стабільності у еврозоні. Створення наднаціональної структури дозволило б розвантажити ЄЦБ та підвищити ефективність банківського регулювання.

Що стосується інших видів систем забезпечення стабільності банківського сектора, то слід

в першу чергу згадати стабілізаційні фонди, що створені у ряді країн.

Перша хвиля формування стабілізаційних фондів у світі пройшла у 1970–1990 рр., коли головним джерелом фінансування фондів були фінансові ресурси, отримані від продажу нафти і нафтопродуктів. В результаті цієї та наступних хвиль на сьогодні у світі існує більш ніж 50 стабілізаційних фондів. У табл. 1 наведено інформацію щодо міжнародних стабілізаційних фондів, які на сьогодні існують та постійно наповнюються за рахунок платежів від операцій, які пов'язані з експортом нафти і нафтопродуктів. Загалом у структурі всіх джерел стабілізаційних фондів надходження від продажу нафти та нафтопродуктів займають 58 % [6].

Як свідчить світова практика, досить ефективним є також створення децентралізованих фондів, ресурси яких, окрім урядів країн, використовуються також і місцевими органами державної влади або державними корпораціями.

Таблиця 1 – Найбільші стабілізаційні фонди країн світу, що наповнюються шляхом відрахувань з експорту нафти на нафтопродуктів на кінець 2012 р. [6]

Країна	Назва фонду	Активи, млрд дол. США	Рік заснування
Норвегія	Урядовий пенсійний фонд – Глобал	664,3	1990
ОАЕ	Інвестиційне управління Абу-Дабі	627,0	1976
Саудівська Аравія	SAMA Foreign Holdings	532,8	н/д
Кувейт	Інвестиційне управління Кувейту	296	1953
Росія	Національний фонд багатства*	149,7	2008
Катар	Інвестиційне управління Катару	115	2005
ОАЕ	Інвестиційна корпорація Дубай	70	2006
ОАЕ	Міжнародна нафтова інвестиційна компанія	65,3	1984
Лівія	Інвестиційне управління Лівії	65	2006
Казахстан	Національний фонд Казахстану	61,8	2000
Алжир	Фонд регулювання прибутку	56,7	2000
ОАЕ	Mubadala Development Company	53,1	2002
США	Сталий фонд Аляски	42,8	1976
Бруней	Інвестиційне агентство Брунею	30,0	1983
Канада	Спадковий фонд Альберти	16,4	1976
Мексика	Стабілізаційний фонд Мексики	6,0	2000

Примітка: * – включає нафтовий стабілізаційний фонд Росії

Відповідно до класифікації МВФ стабілізаційні фонди можна поділити на п'ять видів:

- 1) ошадні;
- 2) корпорації з управління резервами;
- 3) стабілізаційні;

- 4) фонди розвитку, що створюються з метою фінансування основних соціальних програм чи спрямовуються на будівництво господарських об'єктів відповідно до стратегічних цілей промислової політики уряду;

5) пенсійні фонди, що створюються з метою покриття витрат на непередбачувані ризики у майбутньому по пенсійним зобов'язанням.

За функціональними призначенням, яке мають виконувати стабілізаційні фонди для

стимулювання розвитку економіки, їх можна класифікувати на фонди майбутніх поколінь, стабілізаційні фонди та резервні бюджетні фонди. У табл. 2 наведено характеристику та особливості функціонування кожного з них.

Таблиця 2 – Характеристика найбільш поширених видів стабілізаційних фондів [2]

Тип фонду	Головна мета	Характерні особливості
Фонд майбутніх поколінь	Виплата ренти населенню, яке постраждало від видобутку сировини на своїй території, та використання акумульованих коштів для стабілізації економіки після вичерпання запасів природних ресурсів	Неможливість використання коштів для фінансування бюджету, їх використання передбачено лише у вигляді інвестицій
Стабілізаційний фонд	Синхронізація коливань бюджетних доходів та витрат. Швидка реакція на незначні економічні спади. Інвестиції у геолого-розвідувальні роботи з пошуку природних ресурсів	Можливість використання для поточного фінансування бюджету
Резервний бюджетний фонд	Накопичення надлишкових доходів під час профіциту державного бюджету, використання – під час фази економічного спаду. Фінансові ресурси від приватизації державної власності є додатковими ресурсами фонду	Можливість використання для фінансування поточних витрат держбюджету

Однією з характерних особливостей створення стабілізаційних фондів є орієнтація на головний вид експортованої сировини, перш за все – нафту, мідь чи фосфати. На зовнішній ринок сировину частіше за все постачають підконтрольні державі організації, які відраховують частину своїх доходів до стабілізаційного фонду. У такий спосіб стабілізаційний фонд поповнюється за рахунок специфічних непрямих додаткових податків, які сплачують лише визначені підприємства-експортери певного виду сировини.

Здійснення управління активами стабілізаційних фондів відбувається переважно

міністерством фінансів (Оман), центральним банком (Венесуела) або незалежною державною установою, спеціально створеною для цієї мети (Кувейт).

Слід відзначити, що описана практика створення стабілізаційних фондів набула розповсюдження не тільки в країнах, що посідають провідні місця в світі по видобутку нафти. Дані табл. 3 дозволяють зробити висновок про те, що досить багато країн створили свої стабілізаційні фонди, використовуючи інші джерела їх наповнення.

Таблиця 3 – Найбільші стабілізаційні фонди світу ненафтового походження [6]

Країна	Назва фонду	Активи, млрд дол. США	Рік заснування
Китай	Інвестиційна компанія SAFE	567,9	1997
Китай	Китайська інвестиційна корпорація	482,0	2007
Гонконг	Урядове управління портфельними інвестиціями Гонконгу	298,7	1993
Сінгапур	Інвестиційна корпорація уряду Сінгапуру	247,5	1981
Сінгапур	Temasek Holdings	157,5	1974
Китай	Національний фонд соціальної безпеки	134,5	2000
Австралія	Фонд майбутнього Австралії	83	2006
Південна Корея	Корейська інвестиційна корпорація	43	2005
Малайзія	Khazanah Nasional	34	1993
Франція	Фонд стратегічних інвестицій	25,5	2008
Ірландія	Національний пенсійний резервний фонд	18	2001
Нова Зеландія	Пенсійний фонд Нової Зеландії	16,6	2003
Чилі	Фонд соціальної та економічної стабілізації	15	2007
США	Державна інвестиційна рада Нью-Мехіко	14,9	1958
Бразилія	Державний фонд Бразилії	11,3	2008

Слід зауважити, що короткострокові стабілізаційні фонди практично не здійснюють стабілізаційну функцію по відношенню до економіки країни, а тому не орієнтовані на фінансування заходів щодо подолання негативних наслідків кризи. Натомість у більшості випадків кошти таких фондів застосовуються для покриття поточних касових розривів державного бюджету. Деякі із зазначених фондів формуються на довгострокову перспективу: частіше за все головною їх метою є збереження і накопичення фінансових ресурсів для майбутніх поколінь, а також страхування від збитків, що можуть виникнути у випадку негативного впливу зовнішніх екстерналій на розвиток економіки в цілому. Інші фонди використовуються лише в тактичних цілях, а саме як поточний запас або резерв для поповнення державного бюджету чи валютних резервів у випадку непередбачуваних дисбалансів економіки.

У контексті дослідження досвіду України у створенні стабілізаційного фонду варто відзначити, що перший крок було зроблено 31 жовтня 2009 року шляхом прийняття Закону України [1], яким затверджувалися антикризові заходи державної регуляторної політики. Зокрема, даним законом було передбачено:

- рекапіталізацію банків;
- створення стабілізаційного фонду;
- збільшення розмірів гарантування банківських депозитів населення;
- продовження дії спеціального режиму оподаткування підприємств аграрної галузі.

Головними джерелами наповнення стабілізаційного фонду України було передбачено: до кінця 2008 року – фінансові ресурси, залучені від реалізації облігацій внутрішньої державної позики та понадпланові надходження від проведення приватизації, на 2009 рік – усі кошти від реалізації державного майна.

Втім, як свідчить п'ятирічний досвід існування даного стабілізаційного фонду, своєї мети він так і не досягнув.

Не було вирішено головне питання – стабільного пропорційного наповнення фонду за рахунок об'єктів підтримки на ризикоорієнтованій основі. Адже йти шляхом країн, які створюють стабілізаційні фонди шляхом відрахувань від продажу енергетичних чи інших ресурсів, Україна не має змоги. Ті ресурси, які експортує Україна, не мають стійкої та позитивної кон'юнктури та не характеризуються високим рівнем цін. Окрім цього, маючи від'ємний торгівельний баланс протягом останніх п'яти років, Україна не мала змоги здійснювати подібні відрахування через нестачу відповідних валютних надходжень.

Висновки. Зважаючи на євроінтеграційний курс України, вважаємо, що слід здійснити реформу вітчизняної системи гарантування вкладів населення, посиливши її функцією порятунку банків. Для забезпечення такого функціонального навантаження пропонуємо здійснити наступні кроки:

- 1) зобов'язати банки здійснювати відрахування до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) не за ресурсним підходом, а на ризикоорієнтованій основі. Оскільки ресурсний підхід передбачає сплату внесків залежно від обсягу депозитів фізичних осіб, які має банк, у той же час, коли виникає ризик банкрутства банку, то головним ризикотворюючим фактором є неякісні активи. Тому саме від рівня ризику активів повинні розраховуватися платежі до даного фонду;
- 2) деконцентрація фіскального навантаження на банки. Ризикоорієнтований підхід має один суттєвий недолік – збільшення фіскального навантаження на банк у час, коли банк і так відчуває проблеми з ліквідністю та платоспроможністю, а тому доцільним є перенесення майбутніх ризиків на прогностичній та ретроспективній основі на періоди відносно стабільності розвитку банку. Це дасть змогу згладити циклічні коливання економічного зростання та не допустити різких коливань фінансової стійкості банків;
- 3) делегування повноважень кредитора останньої інстанції до ФГВФО. Даний крок мотивований тим, що саме ФГВФО займається процедурою банкрутства та ліквідації банків, а тому саме він і повинен вирішувати коли і які банки слід підтримувати;
- 4) розширення наглядових повноважень ФГВФО для підвищення його поінформованості про реальний стан справ у банку;
- 5) забезпечення максимальної транспарентності діяльності ФГВФО та його підвітності уряду;
- 6) обмеження можливості держави по фактичному наповненню ФГВФО шляхом заміни прямого фінансування на надання державних гарантій з одночасним дозволом ФГВФО залучати ресурси на міжбанківському та міжнародному ринках.

Вжиття таких кроків, на нашу думку, з одного боку, здатне в короткий термін збільшити капіталізацію ФГВФО та значно підвищити довіру населення до банківської системи, а з іншого – дещо розвантажити НБУ, дозволивши йому більш ефективно здійснювати свою головну мету по забезпеченню стабільності національної грошової одиниці.

Список літератури

1. Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України [Електронний ресурс] : закон України від 14 квітня 2012 р. № 639-17. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/639-17>. – Назва з екрану.
2. Савченко К. В. Стабілізаційний фонд: узагальнення світового досвіду / К. В. Савченко // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. – 2011. – Випуск № 2 (21). – С. 221–230.
3. European Central Bank (2012), “Financial Integration in Europe”, Frankfurt.
4. Lane P. (2012), “The TSCG and Irish Fiscal Policy”, Opening Statement to Oireachtas Sub-Committee on the Intergovernmental Treaty, 4 April, Irish Parliament, Dublin.
5. Marzinotto B., A. Sapir and G. Wolff (2011), “What Kind of Fiscal Union?”, Bruegel Policy Brief, Issue 2011/06, Bruegel, Brussels
6. Recent sovereign wealth fund market size by quarter [Electronic resource] / SWF Institute. – Mode of Access : <http://www.swfinstitute.org/fund-rankings/>. – Title from the screen.
7. Schoenmaker D. (2012), “Banking Supervision and Resolution: The European Dimension”, DSF Policy Paper No. 19, Duisenberg School of Finance, Amsterdam.
8. Veron N. (2011), “Banking Federalism is Key to Eurozone’s Survival”, Emerging Markets – G20 Edition, 3 November.

Отримано 12.12.2014

Summary

This article examines key principles of effective mechanism of banking system stability ensuring in different countries. Leading place in the world financial system take Europe and developed countries, so that’s why we study the procedure of stabilization and resolution fund creation over them. We also studied the mechanism of quasi-fiscal burden on banks in order to protect the banking system from destabilization. As a result, we suggested some steps to improve the existing system of stability support of Ukrainian banking system.

УДК 336.71:332.1

І. Б. Чернявський, директор Сумської філії ПАТ КБ “Приватбанк”

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ КІЬКОСТІ ЦЕНТРІВ
САМООБСЛУГОВУВАННЯ БАНКУ В РЕГІОНІ**

У даній статті було детально проаналізовано процес ідентифікації частки центрів самообслуговування у загальному обсязі структурних підрозділів банку у конкретному регіоні і виділено окремі етапи, які деталізують цей процес. Також було проведено дослідження значень індикаторів технологічної готовності та показників обсягу кредитних та депозитних послуг у розрізі областей України, на основі яких проведено розподіл регіонів на групи відповідно до рівня їх технологічного розвитку та насиченості банківськими послугами.

Ключові слова: регіональна мережа банків, критерій технологічного розвитку, депозитні і кредитні послуги, індекс глобальної конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. При плануванні регіонального розвитку банківської системи менеджмент банку враховує економічну та інноваційну привабливість регіону. Останнім часом більшу увагу звертають все-таки саме на інвестиції у привабливість. Це дозволяє прийняти рішення про створення менш витратних, інноваційних та сучасних технологій банківського обслуговування. Так, для банку, націленого на інноваційний розвиток, більш ефективним шляхом в сучасних умовах є збільшення кількості саме точок самообслуговування, які потребують

менших обсягів капітальних вкладень, менше персоналу та дозволяють обслужити якомога більшу кількість клієнтів на новому якісному рівні порівняно із класичними філіями та відділеннями. Крім того, переважна частка доходів банку формується саме за рахунок надання простих банківських послуг. Тому банківському менеджменту необхідно сформулювати певну послідовність кроків, перш ніж пропонувати керівництву банку вносити структурні зміни в організацію філіальної мережі банку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв’язку із постійним розвитком ринку банківських послуг все більше робіт присвячується цій

© І. Б. Чернявський, 2014